

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista 10.00 Chicago, Ill., ponedeljek, 22. februarja (Feb. 22), 1932. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 44

Povest o brezobzirnem izkoriščanju rudarjev

Premog tehta polovico manj kot lani. — Izbori "check-weightman." — Zavarovalniški rak. — Po 11 letih dela je za \$150 na dolgu pri družbi

Pittsburgh Pa. — (FP) — Rudarska naselbina Pruden v državi Tennessee je dokaj oddaljena od zakajenega in sedaj v bedo zavitega Pittsburgha, prestolnice Mellonovih interesov. Vendar pa ni preoddaljena za dva rudarja, Cal Sowdersa in Floyd Hursta, ki sta prišla semkaj, da seznanita pittsbursko delavstvo z razmerami v Prudenu, Tenn. Njihova povest ni sicer izredna novica, ker pripoveduje o povsem tipičnih razmerah, v katerih se nahajajo ameriški rudarji.

Sowders in Floyd pripovedujeta, da se je v zadnjih štirih letih premog v Prudenu "posušil" za polovico. Naloženi janski vozički so pred rudarsko stavko l. 1927 tehtali do pet ton, sedaj pa tehtajo komaj dva do dve in pol tone. Od nakopane premoega družba plača 45 centov od tone, lansko leto je plačala 54. Pri redukciji je družba le števili zaobrnila, to je bilo vse. Od premoega, ki je naložen za strojem, plača 35 centov, šest centov manj od tone kot lansko leto.

Ker pa ima družba izbornega človeka pri tehniku, Bob Pageja, rudarji kopljejo črni diamant veliko ceneje kot pokazuje zgorajna lestvica. In kot omenjeno se Page imenitno razume na tehtanje premoega, ki je najmanj polovico lažji kot je bil pred štirimi leti. Kar je zanimivega v tem, da Page in njegovim tehtanjem, je to, da je bil on postavljen na to mesto kot zastopnik rudarjev, kot predvideva državni zakon. Radi tega ga morajo rudarji tudi plačevati, po 60c vsak na mesec, kar jim je utrjeno pri plači.

Ker se je Page izkazal za tako izvrstnega tehničarja, je enostavno prevzel tudi mesto kompanjskega "checkweighmana", kateri se je zdel družbi v danih razmerah odveč in se popolnoma zanesel na Pageja. Poleg mu pa ni treba plačati mezde, ker za to skrbe rudarji.

Ko sta bila Sowders in Hurst vprašana, zakaj se rudarji temu ne upro in izvolijo drugega zastopnika, sta rekla, da so na to že mislili in skušali izvesti, ampak "super" jih je informiral, da bodo pokazali čisto vsakemu rudarju, ki bi se pridružil taki akciji. Sedanj čas pa ni prijeten za tavanje, še manj pa za iskanje dela. In družba je smagala.

To pa ni edina šiba, ki tepe rudarje pri Pruden Coal Co. Od mizernega zaslužka, ki znaša \$2.95 za kompanjsko delo v jami, jim družba odtrga v razne vrste. Stanarina za trisobno kočico stane \$7.50 na mesec; \$2 za premoeg; 75c za šolo; \$1.75 za zdravilna (samci plačajo \$1.50); \$1 za bolnišnico; \$2 za kompanjsko bolniško zavarovanje ter, kot prej omenjeno, 60c za "check-weightmana." Te assemente in pristojbine mora plačati sleherni rudar in znašajo za oženjene \$15.50 na mesec. Poleg tega so še stroški za razstrelivo, luč, orodje in za kovača.

Izmed teh assementov je vredno omeniti prispevke za kompanjsko bolniško zavarovanje, ki velja le, če rudar "naravno" zbolli. Ako se to zgodi—in od 240 rudarjev sta na bolniški listi na mesec navadno dva ali trije — družba plača deset dolarjev tedenske podpore. Ako se rudar pokorjuje pri delu, ne prejme iz tega sklada ničesar, ampak le o krog \$4 podpore na teden, kot določa državni kompensacijski zakon. Običajno ima družba od \$80 do \$120 stroškov na mesec iz tega sklada, prejme pa \$480 od rudarjev.

Ta družba, "ki je nekoliko bolj-ša kot so pa nekatere druge," po-

V SENATU SE PRIČNE BITKA PROTI INJUNKCIJAM

V senatu se odprla diskuzija o Norrisovi predlogi. Ako ne bodo unije posegle v boj, bo doživela poraz

Washington, D. C. — (FP) — Senator Norris, načelnik senatskega komiteja za pravne zadeve, je dobil soglasno zagotovilo, da se debata o njegovi predlogi proti injunkcijam odpravi 23. februarja.

Besedna bitka bo nedvomno vroča, kajti lobija delodajalcev je na delu, da jo ubije. V agitaciji proti sprejetju antinjunkcijske predloge so zlasti aktivni Narodna asociacija tovarnarjev, Liga za industrijske pravice, Asociacija eksekutivnih uradnikov ameriških železnic in Ameriška trgovska zbornica.

Te organizacije bodo predložile razne argumente proti sprejetju predloge. Eden od teh je, da bo prepoved vmešavanja v aktivnosti delavskih unij rezultirala v podaljšanju ekonomske panike. Bankirji zahtevajo od demokratskih in republikanskih senatorjev, da ne smejo pospešiti nobene akcije, ki bi poživela delavsko gibanje. Zagrozili so tudi, da bodo odrekli prispevke v volilne kampanje, ako bi kongres sprejel tako zakonodajo.

Norris pravi v svojem poročilu, da se morajo takovane "yellow dog" pogodbe odpraviti, ker so škodljive ljudskim interesom. Delavcu je dano na izbiro, da podpisne pogodbo, in ako tega ne stori, izgubi delo. Zato je legislacija, katere cilj je odprava nepravilnega suženjstva, potrebna. Dalje govori poročilo, da mora imeti delavec popolno svobodo do organizacije v svoji uniji, do sklepanja kolektivnih pogodb in vseh drugih pogojev za svojo lastno obrambo brez intervencije sodišč, ki ovirajo te pravice z injunkcijami.

Napredek in uspeh te zakonodaje je v veliki meri odvisen od pritiska, ki ga bodo delavke organizacije izvajale na posamezne člane kongresa. Ako ne bodo te organizacije izvršile svoje naloge, tedaj je gotovo, da bo predloga proti injunkcijam poražena.

Četr milijona železnikarjev ob delu

Washington. — V zadnjem letu je skoraj četr milijona železnikarjev izgubilo delo kot poročila meddržavna trgovinska komisija. V zadnjem novembru je bilo na plačilni listi 225,194 manj delavcev na železnihah kot pred enim letom, izplačane mezde v novembru pa so bile \$48,441,522 nižje kot v novembru 1930.

Prizadeti so bili vsi departamenti in vsi poklici. Med odslovljenimi je bilo tudi 306 eksekutivnih uradnikov. Najbolj se je zmanjšalo pa število prognih delavcev, katerih je bilo odslovljenih 58,648 v enem letu.

Anglija ustanovila vojni svet

Svetu je bila poverjena oblast, da lahko podvzame potrebne korake za protekcijo britskih interesov v Šangaju

London, 20. febr. — Vlada Velike Britanije je sinoči ustanovila "vojni svet," katerega tvorijo člani kabineta. Svetu je bila poverjena moč, da lahko podvzame akcije, ki se mu zdejo potrebne za zaščito angleških interesov v Šangaju.

Ustanovitev sveta je sledila kabinetski seji, na kateri se je vršila razprava o veliki ofenzivi, katero je podvzela japonska armada, da prišli kitajske čete v Šangaju na umik.

Zvedelo se je tudi, da je kabinet odobril načrte za evakuacijo angleških žensk in otrok v Šangaju, če bo to potrebno.

V vojnem svetu so Stanley Baldwin, sir John Simon, lord Hailham, sir Bolton Eyres-Monsell, sir Samuel Hoare, Neville Chamberlain in J. H. Thomas.

Vojni urad in admiralteta sta prejela instrukcije, naj pazno zasledujeta položaj militarnističnih operacij v Šangaju

Vojni svet je menjal, da pošiljanje nadaljnjih avarij not Japoniki in Kitajski nima pomena. Dalje se poroča, da delata angleška in ameriška vlada sporazumno in da obveščata druga drugo o vseh akcijah, katere nameravata podvzeti.

Mandžurija je dobila diktatorja

Japonska postavila bivšega kitajskega cesarja za vladarja v Mandžuriji

Tokio, 20. febr. — Mlad fant, ki je bil že vrhovni vladar nad Kitajsko in Mandžurijo, je ponovno dobil oblast nad malim delom njegovega nekdanjega velikega imperija.

Henry Pu-yi, ki se ni nikdar zanimal za državne posle, je bil večeraj proglašen kot prvi "cen-šu" — vladar ali prvi eksekutivni uradnik — nove republike Ankuo (zemlje miru), katero tvori Mandžurija in notranja Mongolija.

Poročila iz Mukdena se glase, da je Pu-yi bil postavljen za diktatorja za vse življenje nad republiko, ki je bila razglašena v četrtek po kitajskih uradnikih, ki paradirajo pod imenom eksekutivni komitej severnovzhodne Mandžurije. On bo vladal s sodelovanjem kitajskega premijera in pod japonskim pokroviteljstvom.

Nekatera poročila so se glasila, da Pu-yi ni hotel prevzeti vrada, razen če se ga proglasi za kralja ali cesarja. Insistirali je na vzpostavitev slave dinastije Manču.

Pu-yi je bil prošlo leto odveden po Japoncih iz Tientsina, ko je bilo jasno, da se bo okupacija Mandžurije razširila tudi na to mesto. Odpeljan je bil v neko letovišče v bližini Dairena.

Pu-yi je postal kitajski cesar l. 1908, ko je bil star dve leti,

OTVORITEV VELIKE JAPONSKE OFENZIVE

Japonske čete in bojne ladje bombardirajo kitajske pozicije. Kitajska vlada odklonila japonski ultimatum glede evakuacije Šangaja. — Inozemski konzuli alarmirani

Šangaj, 22. febr. — Japonske čete so prodrlle kitajske vrste, ki branijo vas Kiangwan in kapitulacija vasi se pričakuje vsak čas. Vzel, ki je bila naravnjena v kitajskih vrstah, ne bo moglo zamašiti, ter topniški ogenj podpira japonski naskok.

Šangaj, 20. febr. — Velika japonska militariistična sila je danes pričela s ofenzivo, na katero se je pripravljala zadnje dni. Otvorila je bombardiranje kitajskih pozicij ob šestnajst milij dolgi fronti, ki se razteza od Šangaja do wusungskih utrd. Ofenziva je največja militariistična akcija od svetovne vojne sem.

Namen japonske ofenzive je, zdrobiti kitajski odpor v distriktu Kiangwan, dve milj severno od parka Hongkow, v bližini mednarodne naselbine. Ako bodo Japonci zavzeli to pozicijo, jim bo služila kot baza za nadaljnje militariistične operacije, da prepredo Kitajce iz wusungskih utrd.

Ofenziva je pričela ob 9. danes zjutraj, dve uri po preteku ultimata, ki je bil poslan kitajskim avtoritetam zadnji četrtek s zahtevom, naj odrede umik svojih čet iz Šangaja. Pri napadu so Japonci uporabljal artilerijo in tanke, podpirale pa so jih pri tem s streljanjem iz topov v Šangajski luki zasidrane vojne ladje.

Glavni stan japonskih pomorščakov je naznanil, da so letelci vrgli več bomb na Yanglingkow, na močno kitajsko pozicijo v bližini paošanskih utrd.

Velika ofenziva je sledila akciji kitajske vlade, ki je odklonila pogoje japonskega ultimata. Odgovor na japonski ultimatus je sestavil premijer Wang Cing-wei v Nankingu. Odgovor je bil apisan v zmernem tonu, vendar so ga Japonci smatrali za odklonitev njihovih zahtev. Cing-wei je v odgovoru izjavil, da je kitajska vlada pripravljena odpraviti svoje čete iz Šangaja, ako Japonci store isto, toda odpočile samo kitajskih čet je nemogoč, ker bi s tem vlada priznala svojo kapitulacijo.

Inozemske avtoritete v Šangaju, zlasti ameriški in britski konzulat, so zelo vznemirjene valed otvoritve nove japonske ofenzive, ker ogroža lastnino in življenje inozemcev. V hitrici so sklicali konferenco in "potem" posvarili svoje rojake, ki bivajo v Hongkewu, Yangtzeopu in drugih šangajskih distriktih, naj se takoj umaknejo v bolj varne kraje. Več sto ameriških in angleških državljanov se je odzvalo svarilu in pričeli so z evakuacijo ogrožene cone.

toda štiri leta pozneje je bil pri-siljen na abdikacijo, ko je bila formirana kitajska republika.

Kampanja proti rudarski uniji

Kentucki premogovni operatorji hočejo slomiti odpor rudarjev

Pineville, Ky. — (FP) — Nova in bolj ostra kampanja je v teku proti National Miners uniji. Iz časopisnih vesti je razvidno, da so operatorji in avtoritete napeli vse sile, da slomijo rudarsko organizacijo. Sprvega so oblasti v okraju Bell označile agitatorje kot skupino "prismuknjencev," toda sedaj, ko je postala ta organizacija nevarna kontroli, ki jo izvajajo operatorji nad rudarji, jo hočejo na vsak način zatreti.

Zdaj so šli v boj, da prepričajo pomožno akcijo, ki jo vodi unija med rudarji. Mnenja so, da bodo rudarje tako izstradali, da se bodo vrnili na delo pod vsakimi pogoji. To pojasnjuje tudi ugrabljenje prominentnih plaateljev, katere je najeta drhal potem isgnala iz države. Ti plaatelji so akrobali za nasilnevanje rudarjev. Več trukov živil, ki so jih spremljali plaatelji, so napadli kompanjski pobojniki in si prisvojili živila.

Na drugi strani je boj naperjen proti publiciteti, da bi zunanji svet ne zvedel o položaju med rudarji. Bistiške grupe v južnovzhodnem delu države so proglasile bojkot proti mestu Knoxville in njegovim produktom, da tako prisilijo tamonjne firme, da ne bodo oglaševale v listu "Knoxville News-Sentinel," ki je naklonjen rudarjem.

Harry Simms, mlad organizator NMMU, ki ga je nedavno ob-strelil neki kompanjski pobojniki, je umrl v bolnišnici. Pobojniki, katere je vodil D. Nolan, legijonar iz Hariana, so pustili krvavega Simmsa ležati na tleh več kot eno uro, predno je bil odveden v bolnišnico.

Japonske odpošile nove čete v Šangaj

Izjava vojnega ministra glede ojačanja militariistične sile na Kitajskem. — Japonske volitve

Tokio, 20. febr. — Medtem, ko so japonski volilci šli na volišče, da uredijo in izravnavajo notranje probleme, so člani kabineta diskuzirali o potrebi odreditve nadaljnjih čet v Šangaju.

Pričakuje se, da bo vladna stranka izšla zmagovita iz volilnega boja. Volilna kampanja se je v glavnem nanašala na vprašanje inflacije japonske valute, toda obe stranki, vladna in opozicijska, podpirata militariistično politiko proti Kitajski, valed tega ne bo nikake razlike v smer-nicah vlade z ozirom na japonsko-kitajski konflikt, neglede katera stranka zmaga pri volitvah.

Premijer Inukai je večeraj posetil mikada in domneva se, da mu je predložil važne zadeve v odobritev. Inukai se je oglašil pri mikadu po končani važni seji ministrskega sveta, na kateri je vojni minister Araki informiral člane kabineta o poročilih, da maršal Čiang Kaišek načeljuje veliki armadi, ki je namenjena v Šangaj, da podpre devetnajsto armado, ki odbija japonske napade.

Araki je dejal, da bo moral odrediti nadaljnje čete v Šangaj, ako se bodo poročila o gibanju Kaiškov vojaške sile izkazala za resnična. Izjavil je, da sedaj še ne ve, koliko čet bo treba poslati, vendar pa so vojaške posadke pripravljene za vsak slučaj in lahko odrinejo na Kitajsko vsak čas.

Resignacija japonskega poslanika na Portugalskem

Lizbona, 20. febr. — List "Diário de Lisboa" je večeraj naznanil, da je japonska vlada odredila resignacijo svojega poslanika na Portugalskem in Španiji. Poslanik si je nakopal jezo svo-je vlade, ker je v izjavi, katero

NEMŠKI DELAVCI VSTOPAJO V NOVO STRANKO

Politično regrupacijo povzročilo stališče socialnih demokratov. Nova stranka dobiva največ rekrutov med mlajšo generacijo. Smer je marksistična, med komunisti in socialisti

Berlin. — (FP) — Soc. delavska stranka, ki je bila ustanovljena v Nemčiji zadnje jesen radi nezadovoljnosti s politiko socialnih demokratov, rapidno napreduje v članstvu in vplivu. Koncem leta, štiri mesece po ustanovitvi, je štela nad 60,000 članov in se število sedaj že bliža sto tisoč.

V primeru s milijonom članov socialno demokratske stranke to število ni veliko in tudi se ne more primerjati s komunisti, katerih stranka šteje 350,000 članov, ampak izgledi za njeno bodočnost so izredno dobri. Od socialnih demokratov je prestopilo k novi stranki veliko število mladine, najbrž večina.

Do nove stranke je prišlo delo radi izključitve večjega števila socialnih demokratov, ki se niso strinjali s njeno konservativno politiko "razrednega sodelovanja in toleriranja" Brueningove vlade. Izključeni so bili, ker so odprto nastopali proti vodstvu in kritizirali politiko stranke. Proces "izključanja" se je pričel novembra 1930, ko je bilo izključenih več skupin mlajših socialistov. V parlamentu pa se je upro vodstvu stranke sedem poslancev, od katerih sta bila Seydewitz in Rosenfeld izključena. Ta dva sta tudi podvzela iniciativo za organiziranje nove socialistične delavske stranke.

Smernice te stranke so centristične, med komunistično in socialno demokratsko stranko. Slednjo pobija radi njenega oportunizma, ki jo je prignal tako daleč, da danes "tolerira" buržoazno Brueningovo vlado, katere protirečni nemški velekapital na račun delavstva. Od komunistov pa se razlikuje v glavnem v tem, ker pobija njihovo taktiko dualnega unionizma.

Njen program sloni na tesah revolucionarnega marksizma. Odklanja stopnjevalni ali počasni razvoj iz kapitalizma v socializem ter je ideološko proti kompromisom in politiki, ki ima tendenco podaljševati kapitalizem. Tudi odklanja boj za ohranitev sedanje republike, v kateri vidi le buržoazno vlado. V Nemčiji je to vprašanje važno radi močnega monarhističnega elementa. Po vojni se je sukal glavni boj socialnih demokratov za ohranitev sedanje republike, kar je v veliki meri odgovorno za razvoj oportunizma.

Proti fašizmu propagira nova stranka taktiko enotne fronte vseh delavskih strank in skupin. V ta namen je organizirala še več shodov, na katerih so nastopili govorniki vseh treh delavskih strank, kakor tudi vodila skupne demonstracije proti hitlerjevemu. Napram Rusiji zavzema simpatično stališče.

Večjo važnost polaga tudi na demokratski ustroj stranke. Radi tega je sprejela določbo v pravila, da članstvo lahko odpo-kliče potom referendumu vsakega voditelja ali poslanca, ravno tako tudi število poslancev v strankini eksekutivi ne sme presegati polovico članov.

Tej stranki se je pridružil takozvana Ledebauerjeva skupina, ki se je bila l. 1916 ocepila od socialistov, ker so njih poslanci glasovali v parlamentu za vojne kredite.

je priobčil časopis "O Seculo," rekel, da je bojovito japonsko stališče na Kitajskem prav za prav naperjeno proti Rusiji, da pa vselej slomi sovjetski vpliv na Daljnem vzhodu.

Spominska slavnost na Rdečem trgu v Moskvi ob osem obletnici Leninove smrti. Na tisoče ruskih delavcev je bilo zbranih ob grobu Lenina.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in šolska knjižnica (levo Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$2.50 na četrt leta; na Chicago in Kanado \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta; na inozemstvo \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$2.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Čena oglaševanja po dogovoru. — Reklame se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Nadvoj na vsa, kar ima stik s: **PROSVETA**
2021-22 South LaSalle Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vsoj podpišejo svoje polno ime in navedejo svoj naslov, kar naj stoji, da jim bomo za vsak prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnat, kratki in razumljivi; opisi morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Pismo iz Sibirie

Leninsk, 22. jan. 1932. — Podpisani nekdanji Valentin Paulich, sedanjí Peter Virand, prošim, da priobčite sledeči dopis v Prosveti. Mnogo Slovencev bi rado vedelo, kako se nam godi tukaj v tej mrzli Sibiriji. Tu sem že sedem mesecev in so mi razmere poznane. Nam se ne godi najbolje in pa tudi ne slabo. Delamo pa 6 ur na dan in 4 dni na teden, peti dan imamo počitek. In počitek je tukaj za rudarje vsako leto en mesec s polno plačo.

Rudniki so jako hladni in se dela največ vse s stroji. Dela se noč in dan. Premog je visok od 4 do 60 čevljev in je silno bogat na kemičnih snoveh. Zaslужimo od 4.60 do 25 rubljev na dan; več ko se zaslужi, več procentov in nagrad se dobi.

Nas Amerikancev je tukaj 410 in živimo skoraj vsi v eni koloniji. Imamo ameriškansko hišo in rusko hišo za čitanje in politiko. Imamo tudi razne novine. Mi Američani imamo svoj restavrant in svojo prodajalno in nas stane restavrant en rubelj na dan, v prodajalni je pa norma, toliko kot je predpisano, toliko lahko kupiš, več ne. Na mislite, da nam je vse dovolj. Imamo lampe, da ves svet ni na slabih. Samo se dotakni stvari v temi in potem te naslavlja sleparjem. Vsak človek ve, da v temi delati ne moreš. Že pred 6 meseci so nam obljubili električne lampe, pa jih še zdaj ni. In zdaj nam še norme obetajo. Bo še za 70% slabše.

S tem sem vse opisal in prošim, da me ne nadlegujete s pismi, ker ne morem vsakemu posebej odgovoriti. Jaz sem sam, brez družine. Jaz imam vsega dosti, če bi pa drugi ne imel, potem bi mene sovražili. Meni je važno, kje živim. V Ameriko bi se vrnil, če bi mi dali prosto vožnjo, drugi so pa seveda drugega mišljenja. Posameznim sem pisal, ako mislijo, da bodo v Ameriki lažni, naj pridejo sem, mi jim bomo pomagali, da ne bodo lažni.

Tukaj se razvija mogočna industrija in izmed samih delavcev; kapitalistov tukaj ni. Vem, da vam ni dobro tam v Ameriki, ali če bi bila sovjetska vlada, bi bilo 90% bolje kakor je tam tukaj. Vi hodite tam v cerkev boga molit, tukaj so pa boga zažgali, ker so spoznali, da je bog najslabši za trpinca in nočejo več k njemu moliti. Mi vsi sovražimo socialiste in jaz sam socialiste sovražim, ker so prodali socializem v vojnem času. Tukaj jih naslavlja social-fašiste, ker so nas prodali v vojnem času kakor Judei Ikarjot.

Ljudje so tukaj oblečeni v dobra zimska obleka in imajo dobro obuvla. Kraj je tukaj lep — farme, raste vse, klima je kakor v Minnesoti ali Michiganu ali Montani. Voda je tukaj bolj slaba in polna mineralij in se jo mora prekuhati. Nam dajo brezplačno "kuho" ali škornje in drugo obleko za delo; ako ni ona zadosti, si mora vsak sam kupiti, v raznih slučajih pa se tudi dobi zastoj.

Tukaj je še tudi nekaj carake birokracije, ki nam je na poti in nam dela neprimike, ali ne bo dolgo, ko se bomo osvobodili še te kače. — Peter Virand, American Group, Leninsk Kuzbass, Sibiria, USSR.

Nekoliko zgodovine o Murku Staunton, Ill. — Kolikor premarjarjev nas je tukaj zapoleenih, delamo v zimskem času po 4 dni v tednu, in sicer tako, da se vrstimo: ena skupina dela dva dni, potem pa druga skupina spet dva dni. Ko bo prišlo toplejše vreme bomo pa deležni dveh šifitov v dveh tednih, ako nam bo Hooverova prosperiteta še toliko naklonjena. Lahko se pa zgodi, da rov zapro, kajti danes je vse mogoče.

V tujaknjem rovu se ponesreči mnogo premarjarjev. Pred tdnj se je poškodoval Anton Osec. Mula, s katero je prevažal vžetke v rovu, ga je udarila v obraz s tako silo, da mu je izbila zgornje zobe in spodnjo čeljust ima zdrobljeno. Odpeljali

so ga takoj v bolnico. Želim mu hitrega okrevanja.

Iz Hudsona, Wyo., sem prejel obvestilo, da je tam preminil moj prijatelj Luka Murko na 30. oktobra m. l. Ponesrečil se je bil pri nekem zapuščenem vodnjaku, iz katerega je hotel rešiti žrebata, pri tem pa je sam padel v vodnjak, v katerem je bilo od 4 do 5 čevljev vode. Ne ve se koliko časa je bil v vodnjaku. Ko se je zmrzilo, je šla njegova soproga k sosedu in je potožila, da njenega moža še ni domov. Soseda je šla s njo in od daleč sta slišali klic na pomoč, nakar sta ga našli. Močno se je prehladil, hoja mu je kmalu opesala ter izgubil je tudi vid in sluh, končno pa mu so posledice nesreče končale življenjako pot, katera mu ni bila rožnata, pač pa od rane mladosti s trpljenjem napolnjena.

Kot mi je pravil, si je moral kruh služiti od devetega leta starosti. Služil je za pastirja in za to dobil 4 goldinarje na leto. Ko je dopolnil 14. leto, je nadaljeval službo kot hlapec. Opravljal je vsa teška dela in je prejemal celih 9 goldinarjev letne plače. Dve leti pozneje je odšel v Leoben, pozneje pa je delal več let v Nemčiji in leta 1904 je prišel v Ameriko v Rock Springs, Wyo. Leta 1907 je bil aktiven pri ustanavljanju premogarske unije, valed česar je prišel v zamero pri bossih, nakar se je preselil v Hudson, Wyo., kjer si je kupil farmo. Med vojno so ga silili, da mora kupiti Liberty bonde, česar pa valed pomankanja sredstev ni mogel storiti. Denuncirali so ga pri vladi v Washingtonu, D. C., češ, da ni lojalen Ameriki, da si je napravil lep dom, in če nima denarja, si ga lahko izposodi na svoje posestvo, ker pa še ni ameriški državljan, naj se ga deportira. Pozneje so s silanami odnehal in rekli, da mu ni treba se zaposlovati, da bi kupil bonde. Sprejet je bil nazaj v unijo in dobil svoje delo. Treba je pripomniti, da so bili teh šikan najprej krivi delavci sami, ki so mu hoteli škodovati radi osebnih mrženj v času vojne historije.

Luka Marko ni bil strahopeten; znal je s besedo udariti svoje nasprotnike in si utrdil pri mislečih v njegovo delo popolno zaupanje. Zadnjih deset let svojega življenja se preživljal s svojo malo kmetijo, toda tudi sedaj kot prej se je zanimal za delavske razmere in je rad v družbi razmotrival o njih. Prvi majnik mu je bil največji praznik v letu. Delal je, da bi ga morali praznovati vsi medni delavci. Bil je član SNPJ 23 let in tudi JSKJ. Posebno pa se je zanimal za napredek SNPJ in se udeleževal skoro vsake društvene seje in pomagal pri razpravah o društvu in jednoti. Bil je več let tudi društveni uradnik in vedno točno opravljal svoj urad. Pripetilo se mu je, da je bil radi svoje vestnosti kot uradnik tudi obsovažen, na kar se pa ni oziral. Zelel je, da vsi društveni uradniki opravljajo svoje delo točno in vestno.

Pokojni sobrat Murko se ni nikdar razburjal napram svojim nasprotnikom; skušal je s mirno besedo potolažiti razburjene duhove. Nepozabljeni mi prijatelj Murko! Prošega junija je minil

lo-pet let, ko sva si zadnjič segla v roke. Takrat pač nisem mislil, da bo to slovo zadnje, toda nesreča je hotela, da je moral v prerani grob in ga vzela soprogi in nam. Mirno naj spava v novi domovini! — Gregor Vranik.

Protekcija tujezemskih delavcev

Cleveland, O. — Zapisnik prve konference Jugos. sveta za protekcijo tujerodnih delavcev, v Clevelandu, 17. oktobra 1931. Konferenco je otvoril Karl Trinastić ob 7:30 zvečer in za predsednika je bil izvoljen John Gržinčič. Zastopanih je bilo 16 slovenskih in hrvatskih društev. Poročilo odbora: poslal je povabila vsem društvom, katerih je imel naslove. Poročilo vzeto na znanje. Volitev odbora: za predsednika je izvoljen John Gržinčič, za tajnika Karl Trinastić in za blagajnika Anton Hesk. Hesk čita nekatere točke glede registriranja, kakšne so postavbe in zakoni, proti katerim se morajo delavci bojevati. Sprejeto, da se skliče shod jugoslovanških delavcev.

O vprašanju registracije se razvije diskuzija, kako in na kateri način da se jo prepreči. Predlog za sprejem je že pred kongresom in je naperjen proti tujerodnim delavcem. Vprašanje: kdo bo plačal stroške za dvorano itd.? Odgovor: vsako društvo naj bi nekaj prispevalo, da se pokrijejo stroški. Društvo, ki ima svoje delegata, lahko žrtvuje \$1 ali več, pač kolikor more. Nekateri delegati javljajo, da so nekatera društva proti temu, nekatera društva se bojijo stroškov. Tukaj ne bodo zelo veliki stroški kakor nekateri mislijo.

Vprašanje je, dali bo potrebno iskati dovoljenje za to organizacijo. Baburič pojasni, da dovoljenja nam ni treba iskati, ker ga vlada tudi ne bi hotela dati in ga sploh ne bi priznala, ker zahteva delavstvo svoje pravice. Protest je naša glavna stvar, zato je potrebno, da se vsi organiziramo v enotno fronto proti zakonu za registriranje, fotografiranje in deportiranje.

Zaključke konference ob 9:30. Odbor, ki je bil izvoljen, je storil dosedaj kar je mogel. Sklical je javni shod, ki se bo vršil dne 28. februarja v Grdinovi dvorani na 6021 St. Clair av. ob 8. uri zvečer. Tem potom so vabljivi vsi delavci in delavke, da se udeležijo tega shoda, kjer je to v njihovo lastno korist. Govorniki bodo trije: v slovenskem, hrvaškem in angleškem jeziku. Pokažimo našo moč in pridimo vsi skupaj, da protestiramo proti temu zakonu, kateri so naperjeni proti nam, ki smo prišli iz tujih dežel.

Na 28. februarja bo mestna ali gradska konferenca v Litvinski dvorani na 926 E. 79th St. ob 10. uri dopoldne. S tem se prosi vse one delegate, kateri so bili izvoljeni, da se udeležijo shoda in konference. Se tudi prosijo ostala društva, katera še niso dosedaj izvolila delegatov, da jih sedaj izvolijo in jih pošljejo na konferenco, ter naj pomagajo pokriti stroške koliko jim je mogoče.

Delavci in delavke! Odbor, kateri danes obstoji za protekcijo tujerodnih delavcev, se ne vmešava v nobeno politično stranko ali pa versko vprašanje, ker to je samo odbor, da pripravi shode in konference za obrambo nas vseh, ne glede kakšnega političnega ali verskega prepričanja je kdo. To je organiziran odbor, kateri poziva vse delavstvo, da se

brani proti tem zakonom, proti registriranju, fotografiranju in odtiskanju prstov. To bo naša lastna krivda in bo nam v škodo, ako dovolimo, da sprejemo ta zakon proti nam. Ako jim bo uspelo uveljaviti tak zakon, nikar ne mislimo, da nas bodo samo enkrat registrirali ali silili; to sitnost bomo mogli prenašati vsak dan, za kar bomo mogli tudi plačati. Ako nečete te in drugih sitnosti na policijskih postajah, borite se proti temu zakonu, da protestiramo vsi kot eden, da vlada mora take zakone zavreči.

Pridite vsi na shod, kjer boste slišali mnogo več; tukaj ne morem vsega opisati. Na svidenje na shodu v Grdinovi dvorani na 23. feb. in na konferenci dne 28. februarja!

Chas. D. Trinastić, tajnik.

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Fotografirni aparat, ki posnema slike v daljavi 250 milj, nudi posebno prednost generalom — sedaj bodo tudi oni lahko videli resnično vojno.

Nekatere ljudi uniči beda, druge pa prosperiteta.

Svetopisemski osel je tudi govoril, dasiravno še takrat niso poznali banketov.

Malo ljudi je popularnih zaradi njih poštenja, učenosti ali dobrotljivosti; mnogo pa, ker znajo dovolj glasno kričati.

Nonpartizani v Milwaukee obljubujejo sedaj modro z neba. Pravijo, da bodo znižali davke. Ako jih vprašas, kako, ti ne dajo odgovora.

Proti bogatim slojem nečesto nastopiti. So proti temu, da bi mesto lastovalo javne naprave ter dobiček porabilo za svojo blaginjo, namesto, da ga magnetje spravijo v newyorške banke.

Nonpartizani so proti posebnemu davku (surtax) na milijonarska posestva, so proti javnemu lastništvu električnih, plinskih in telefonskih naprav, proti lastni ulični železnici, proti posebnemu davku na visoke dohodke, a eno besedo, proti vsemu, kar bi škodovalo interesom bogatih slojev.

Oni so lakaj kapitalistov in hočejo prevarati ljudstvo za njegove glasove na volilni dan.

Davke bodo znižali, pravijo, so pa z vsimi silami proti vsemu, kar bi omogočilo znižanje davkov.

Ali je kateri stranki mogoče, da bi služila delavstvu, malim trgovcem in obrtnikom, z eno besedo, ljudskim in kapitalističnim interesom obenem?

Ta vprašanja si naj stavijo volilci in volilke, predno bodo oddali svoje glasove. Obenem pa se naj vprašajo, če časopis, kateri jim ne pove te resnice zasluzi, da ga še nadalje podpirajo.

Nonpartizani se borijo že leta, da bi mesto prodalo gotovo prazno zemljišče na Jones Islandu, medtem ko zahtevajo socialisti, da se to zemljišče porabi za zgraditev lastne električne centrale. S prodajo, katero podpirajo vsi kapitalistični interesi, bi se zgraditev take postaje onemogočilo, ker bi mesto ne imelo primernega prostora.

Ali veste, da plačujejo prebivalci našega mesta letno po deset milijonov dolarjev kot čisti dobiček interesom na Wall Streetu, za elektriko in plin?

Ali veste, da bi teh deset milijonov lahko uporabili za znižanje davkov in za odpravo davkov na posestva revnih delavskih družin?

Ali veste, da vsa večja mesta v Evropi posedujejo lastne električne, plinske in povečini tudi železnice? In, da je bilo to delo socialdemokratov?

Zakaj bogate verske organizacije ne plačujejo davkov? Katoliška cerkev poseduje v Milwaukee posestva, vredna več ko 20 milijonov dolarjev — zakaj ne plačuje davka? Ker služi interesom vladajočega razreda. Kakor hitro bi se tem interesom izneverila, bi bili kapitalisti prvi, ki bi kričali, da se tudi cerkevna posestva obdavči.

Ali Bog zahteva, da se mu v čast gradi veličastne katedrale in cerkve, ki stanejo milijone?

Ko so prvi kristjani molili k svojemu Bogu v katakombah, krščanstvo še ni predstavljalo te velike, strupene laži, kakor jo predstavlja sedaj — Spartak.

Nemogoče...

Boj izumiteljev proti besedi "nemogoče". — Ehrlichov izum. — "Nemogoči" gramofon. — Perpetuum mobile

Salvarzan, eden največjih izumov v medicinski stroki, s katerega pomočjo se je sifilisa tako omejila, da bo časa vsaj v Evropi praktično prenehal biti šiba bozja, je izumil nemški raziskovalec prof. Ehrlich po dolgotrajnem boju z vsemi mogočimi ovirami in pred vsem z besedo "nemogoče", s katero so nasprotniki spremljali njegove napore. Ta napor je bil videti dajansko brezuspešen. Treba bi bilo najti snov, ki bi učinkovala tako močno, da bi pomnila mikroskopske povzročitelje te strašne bolezni. Toda povzročitelji so bili v tem telesu in zdelo se je, da mora takšna snov imeti potekomkata katastrofalne posledice tu za človeški organizem. Vrh tega je Ehrlich začel svoje poskuse z neko spojino arzena — torej nevarnega strupa. Tora Ehrlich in njegovi sodelavci Hata se nista vdala. Leta in leta sta poskušala — vsak poskus je kazal neuspeh. Tako sta preizkusila preko 600 različnih preparatov in vsak preparat je zahteval večtedenskega in celo večmesečnega eksperimentiranja. Šele pri 606. preparatu je zmaga! ogromna žilavost obeh raziskovalcev — izumila sta salvarzan. Sicer je bilo treba še več letnega boja in dela za izboljšanje tega preparata, toda glavna bitka proti besedi "nemogoče" je bila zmagovalno končana.

Gramofon pomeni dandanes samo ob sebi umevno stvar — a bili so časi, ko so strokovnjaki tudi ta izum proglasili za "nemogoč". Znano je, kaj se je zgodilo Edisonovemu zastopniku, ko je 1878. predvajal novo ustvarjenega genialnega izumitelja v francoski akademiji znanosti. Eden izmed "strokovnjakov" je skočil pokonci in ozmerjal Edisonovega zastopnika, češ, kako si predzame izjavljati trebljavne trike pred akademijo! Fonograf so izročili nato tistemu učenjaku za dalj časa, da ga razkrije — a tudi potem se ni dal prepričati, "kajti nemogoče je, da bi nemarna kovina posnemala plemeniti zvok človeškega glasu".

Se huje se je godilo novemu izumu v Rusiji. Tam so prve predvajalce fonografa aparat uničili, možu so naložili visoko globo in ga za tri mesece zašili...

Takšnih primerov, ko se je beseda "nemogoče" izkazala za napačno, bi lahko navedli šteto. A so tudi primeri, ko je neizgovarja nepopolni človeški razum, temveč narava s svojimi zakoni — in takrat je nemogoče res nemogoče.

Takšen primer je primer čudežnega stroja, ki se imenuje perpetuum mobile (ali s slovenskim izrazom "nemirika") in ki naj bi imel to sposobnost, da bi delal "sam od sebe" vso večnost. Tisoč in tisoč izumiteljev so se bavili že s tem problemom, ogromne energije in vsote denarja so šle v ta namen — brezuspešno. Prvi perpetuum mobile, o katerem smo boljše poučeni, je zgradil francoski arhitekt Villars 1225. Bilo je to kolo, ki naj bi teklo samo od sebe s pomočjo kletkijev na "rakovo nogo". A še danes, ko je že davno dognano, da bi ideja takšnega večno delujočega stroja zakonu o ohranitvi energije v obraz, je še mnogo ljudi, ki skušajo naravno "premotiti" s pomočjo tečnosti, magnetizma, solčne energije itd., a patentni uradi dobivajo še vedno dovolj prijav za takšne stroje, ki se potem izkažejo za bolj ali manj duhovite igračke za naravnimi silami in — samoprevare.

Kapitalistični bankroti

Po statističnih podatkih Društva narodov, ki temelji na uradnih podatkih vlad, je znašalo v juliju 1931 število bančnih in industrijskih bankrotov:

V Franciji 847.
V Nemčiji 1013.
V Veliki Britaniji 438 (in 313 likvidacij).
V Italiji 1674.

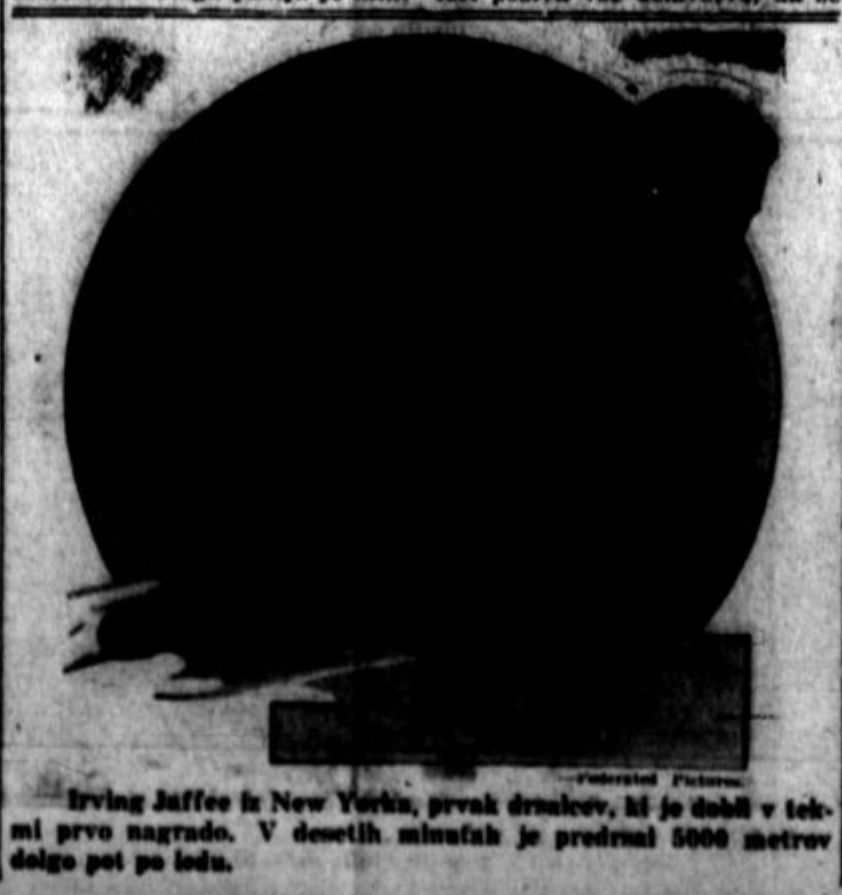
Največ gospodarskih polomov izkazuje med temi deželami fašistična Italija. Mussolini je hotel tako svojo deželo voditi v "zlati dobo" kakor nekdanji, dokler je bil še cesar gospod Viljem Hohenzollern. V tem pa je Italija na najslabšem. Kljub temu, da je propadlo že mnogo podjetij, se še vedno nahaja mnogo bank, plovnih družin in trgovinskih podjetij tik pred polomom.

Kako ogromno je pa števílo malih bankrotov, tega pa statistika ne navaja.

Laži, ki jih imajo ljudje za resnico

V "Querschnittu" naševa Paul Elbogen laži, ki jih imajo ljudje za sveto resnico. Med te laži spadajo naslednje trditve:

da kadijo ženske na Španskem cigarete javno na ulici;
da je bil Böcklin genialen slikar;
da pomeni samomor beg iz življenja;
da je spomladi v Italiji vroče;
da se človek navadi na vse;
da so v Parizu vse ženske elegantne;
da je človek, ki ima rad živali, dober arca;
da so filmi produkt umetnosti in tehnike;
da se vojujejo narodi med seboj;
da vesela godba potolaži človeka;
da je nagota lepša od obleke in
da dobi človek, ki razgret pije mizno pijačo, vnostje pljuš.

Irving Jaffee iz New Yorka, prvak drsnikov, ki je dobil v tekmi prvo nagrado. V desetih minutah je preidal 5000 metrov dolgo pot po ledu.

